Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
11 april 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/89536

Opgesteld door
DG Milieu en Internationaal
Dir Duurzame Leefomg & Circ Economie
Afval en Recycling

Beslistermijn
SPOED vanwege debat
14 april 2025

Bijlage(n)
3

Aan Staatssecretaris

nota

Kamerbrief evaluatie statiegeldregelgeving

Aanleiding

- Zoals voorgeschreven in de wetgeving is de afgelopen periode de statiegeldregelgeving geëvalueerd.
- De beleidsadviezen uit de evaluatie en de voorgestelde reactie daarop worden via deze beslisnota aan u voorgelegd voor akkoord, samen met een brief om de Kamer te informeren over hoe u opvolging zult geven aan de evaluatie.
- De reactie die u met deze nota wordt voorgelegd, is aangepast naar aanleiding van uw aanwijzingen. Hieronder wordt aangegeven op welke punten aanpassingen zijn gedaan.
- U heeft toegezegd deze brief in ieder geval vóór het commissiedebat circulaire economie van 16 april naar de Kamer te sturen.
- Op grond van het Besluit beheer verpakkingen dienen de resultaten zowel naar de Eerste Kamer als Tweede Kamer gestuurd te worden.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de voorgestelde vervolgstappen en bijbehorende Kamerbrief (aan Eerste en Tweede Kamer) met verdere toelichting te ondertekenen. In de brief worden de bevindingen en vervolgstappen in hoofdlijnen omschreven, waarna in een bijlage een nadere toelichting volgt.

Kernpunten

Conclusies uit het evaluatierapport over effectiviteit statiegeldregelgeving:

- Het aantal plastic flessen en blikjes in het zwerfafval is met ongeveer 70% gedaald. Statiegeld is dus effectief in het terugdringen van zwerfafval.
- De inzameldoelstelling van 90% is afgelopen jaren niet gehaald. Een lager inzamelpercentage betekent ook dat meer door de consument betaald statiegeld niet is geïnd. In de brief voegt u toe dat het aanpakken van de tekortkomingen in het systeem en het zo snel mogelijk behalen van de 90% inzameling extra belangrijk is geworden met de inwerkingtreding van de EU Verpakkingenverordening. Hieruit volgen namelijk vergaande nieuwe verplichtingen, tenzij Nederland kan aantonen voor 1 januari 2029 al 90% van alle flessen en blikjes in te zamelen.
- Opengebroken prullenbakken (waaruit statiegeldverpakkingen zijn gehaald) zijn een lokaal probleem, met name in grote steden en drukbezochte locaties.
- Er is geen duidelijk verschuivingseffect waarneembaar van flessen en blikjes naar andere drankverpakkingen door de invoering van statiegeld.

Om de effectiviteit van het statiegeldbeleid te verbeteren worden in het rapport verschillende beleidsopties genoemd:

- Verplichten van statiegeld voor kunststof flessen met sappen.
- Verplichten van statiegeld voor kunststof flessen met zuivel.
- Verplichting tot het heffen van statiegeld door alle verkooppunten.
- Innameplicht opnemen en nader detailleren in statiegeldwetgeving.
- Invoeren verpakkingenbelasting voor producenten naar Noors model.
- Europees of meertalig statiegeldlogo.
- Verhoging statiegeldbedrag.

De belangrijkste vervolgstappen die u aankondigt (zie toelichting voor onderbouwing):

- In lijn met uw aanwijzing wordt voor plastic flessen met sap aangegeven dat het wordt overwogen om de uitzondering voor sapflessen te schrappen en ook deze flessen te betrekken in het statiegeldsysteem.
- Er komt geen statiegeld op plastic flessen met zuivel, maar wel vervolgonderzoek naar de beste methode om deze flessen in te zamelen. Daarbij worden belanghebbenden betrokken.
- Zoals verzocht staat u in het kader van de sap- en zuivelflessen ook stil bij de inzameldoelstelling van 90% en geeft u aan producenten ademruimte te willen geven om toe te werken naar een toekomstbestendig systeem. U geeft daarom aan dat u de ILT een aanwijzing zult geven om, tot er duidelijkheid is over hoe om zal worden gegaan met sap- en zuivelflessen, bij de handhaving op de 90% inzameldoelstelling alleen de flessen te betrekken die nu in het statiegeldsysteem zitten.
- Er lijkt veel draagvlak te zijn voor het opnemen van een innameplicht voor verkooppunten, maar u geeft aan dat eerst vervolgonderzoek nodig is naar de beste manier om hier vorm aan te geven zonder dat dit leidt tot disproportionele lasten voor (kleine) ondernemers. Conform uw aanwijzing zal pas na het onderzoek worden besloten of en hoe een eventuele toekomstige innameplicht zal worden vormgegeven.
- U zult het niet langer mogelijk maken voor verkooppunten om plastic flessen en blikjes te verkopen zonder statiegeld.
- U kondigt aan het statiegeldbedrag niet te verhogen.
- Er zal vervolgonderzoek komen naar of en hoe in de statiegeldregeling een bepaling kan worden opgenomen over niet-geïnd statiegeld.

Krachtenveld

- Verpact is als producentenorganisatie namens producenten en importeurs verantwoordelijk voor het behalen van de wettelijke inzameldoelstelling van 90% en de inrichting en bekostiging van het statiegeldsysteem.
- In de Kamer lijkt er tamelijk brede onvrede te zijn over de invulling van het statiegeldsysteem, gelet op het tekort aan innamepunten, problemen bij inname (lange rijen en defecte automaten) en rommel op straat door statiegeldrapers.
- De ILT heeft op 28 maart 2025 een voornemen tot oplegging van een last onder dwangsom aan Verpact gestuurd wegens het niet behalen van de inzameldoelstelling over 2023 en 2024. Verpact heeft tot en met 11 april 2025 de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het voornemen. Deze zienswijze zal de ILT betrekken bij de besluitvorming over het nieuwe handhavingstraject. Tot die tijd doet de ILT geen verdere inhoudelijke uitspraken over de gelaste maatregelen.

Toelichting

- Statiegeld op sapflessen overwegen: omdat niet alle sappen zijn uitgezonderd, heffen veel producenten al vrijwillig statiegeld op sapflessen en de uitzondering voor sap verwarrend is voor de consument. Verpact is hier voorstander van en de nieuwe Europese Verpakkingenverordening schrijft ook een statiegeldplicht voor op sapflessen. Conform uw aanwijzing geeft u aan het betrekken van sapflessen in het statiegeldsysteem te overwegen. Een besluit kan dan worden genomen op het moment dat ook het aangekondigde onderzoek voor zuivelflessen is afgerond.
- Vervolgonderzoek doen naar de beste manier om plastic flessen met zuivel in te zamelen: omdat de impact van plastic flessen met zuivel op het inzamelpercentage groot is (12,4% van alle plastic flessen is een plastic fles met zuivel). Er komt geen statiegeld op plastic flessen met zuivel, omdat hier nu praktische bezwaren tegen zijn (o.a. vervuiling bij inzameling en vervuiling van de recyclingstroom) en het Europees niet verplicht wordt.
- Aanwijzing handhaving: omdat besluitvorming over sap- en zuivelflessen wacht op dit nader onderzoek, geeft u aan de ILT een aanwijzing te zullen geven ten aanzien van de handhaving op de inzameldoelstelling van 90% (uitsluitend over de flessen die in het statiegeldsysteem zitten). In lijn met uw aanwijzing wordt hiermee ademruimte gecreëerd voor de producenten om toe te werken naar een toekomstbestendig systeem waarin alle flessen weer onder de doelstelling vallen.
- Eventueel innameplicht invoeren: u geeft aan dat dit voor de hand lijkt te liggen omdat er breed draagvlak is hiervoor (maatschappelijk, onder producenten en onder gemeenten), omdat het leidt tot meer innamepunten buiten de supermarkt, en omdat dit het gemak voor consumenten verhoogt. U kondigt aan dat alvorens hierover te besluiten eerst nader onderzoek nodig is. Dit om te bepalen hoe een innameplicht het beste vormgegeven kan worden op een manier die bijdraagt aan een fijnmazig en toegankelijk innamesysteem, zonder dat dit leidt tot disproportionele lasten voor (kleine) ondernemers. U heeft aan belanghebbenden bij dit onderzoek te zullen betrekken.
- Niet meer mogelijk maken dat flessen en blikjes worden verkocht zonder statiegeld: u geeft aan dat het onwenselijk en niet eerlijk is dat bij sommige winkels flessen en blikjes verkocht worden zonder statiegeld wanneer dit wel zou moeten Deze situatie gaat u verhelpen door dit niet meer mogelijk te maken. Dit maakt het ook makkelijker voor de ILT om te handhaven.
- Het niet verhogen van het statiegeldbedrag: omdat een beperkte verhoging een te kleine bijdrage levert aan het inzamelpercentage. Een veel hoger statiegeldbedrag heeft wel invloed op het inzamelpercentage, maar is niet proportioneel, zeker niet in een tijd waar al veel zorgen zijn over de betaalbaarheid van producten.
- Vervolgonderzoek naar of en hoe in de statiegeldregeling een bepaling opgenomen kan worden over niet-geïnd statiegeld: omdat er afgelopen jaren bij elkaar opgeteld ongeveer een half miljard euro aan statiegeld niet geïnd is door consumenten. Voorbeelden van te onderzoeken bepalingen zijn het wettelijk verplichten van transparantie over de financiën en het investeren in het functioneren van het systeem (wat Verpact nu beide in de praktijk al doet). U geeft aan in dit kader geen opvolging te geven aan de in de evaluatie voorgestelde Verpakkingenbelasting naar Noors model. Conform uw aanwijzing worden in het onderzoek ook geen andere financiële prikkels meegenomen.

- Het rapport stelt dat opengebroken prullenbakken een lokaal probleem zijn, dat met name speelt in grote steden en op drukbezochte locaties: gezien de beperkte omvang en lokale aard geeft u aan geen vervolgacties hierop te ondernemen. U geeft aan dat Verpact en gemeenten hier samen tot oplossingen moeten komen.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief evaluatie statiegeldregelgeving	In deze Kamerbrief staan de resultaten van de evaluatie en belangrijkste gekozen vervolgstappen.
03	Evaluatierapport statiegeldregelgeving door CE Delft	Bijlage bij de Kamerbrief. In het evaluatierapport staan de onafhankelijke resultaten van de evaluatie en bijbehorende geadviseerde beleidsopties.
04	Ter informatie Kamerbrief evaluatie statiegeldregelgeving met aanpassingen.	De Kamerbrief met daarin zichtbaar de wijzigingen n.a.v. uw aanwijzingen.